

# JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A tag kizárása és a jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálata iránti perek hatályos szabályai a 2013. évi V. törvény alapján - kitekintéssel a Gt. rendelkezéseire is**

szerző:

**Szakácsné dr. Székács Viktória**

Szolnok,

2014. november 30.

## BEVEZETÉS

A 2014. március 15. napján hatályba lépett 2013. évi V. törvény (új Ptk.) Harmadik Könyve a jogi személyekre vonatkozó szabályokat tartalmazza. A társasági anyagi jog a Polgári törvénykönyvbe került áthelyezésre, ami azonban nem jelentette a hatályos szabályozás automatikus átvételét.

A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Harmadik Könyv első része a jogi személyre vonatkozó általános szabályokat, harmadik része a gazdasági társaságok közös és az egyes társasági formákra irányadó speciális szabályokat tartalmazza.

Az egyes gazdasági társaságokra - a szabályozás „három lépcsős” jellegénél fogva - alkalmazni kell az adott társasági formára irányadó speciális szabályokat, a gazdasági társaságok közös szabályait és a jogi személyek általános szabályait is, ami a jogalkalmazók munkáját nehezítheti meg.

Az új szabályozás kiemelkedő újítása, hogy a jogi személyekről szóló Harmadik Könyv szabályait a korábbiaktól eltérően a diszpozitivitás talajára helyezi, így a benne foglalt szabályokat csupán mintaként nyújtja a felek részére.

A tanulmányban két - korábban a Gt.-ben nevesített - pertípus, a tag kizárás iránti és a társasági határozat bírósági felülvizsgálata iránti per szabályait kívánom bemutatni az új Ptk. alapján, kitekintéssel a korábbi szabályozására is.

### **1. A gazdasági társaság fogalma, a társasági jogvita, együttműködési kötelezettség**

A gazdasági társaság fogalmát a Ptk. 3:88 § (1) bekezdése határozza meg, amikor akként rendelkezik, hogy a gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a

tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik.

A Ptk. 3:89.§(1) bekezdése formakényszert ír elő; azaz gazdasági társaság közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában alapítható.

Jelentős újítás, hogy a Ptk. a Gt.-től eltérően a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság mellett jogi személyiséggel ruházza fel a közkereseti és a betéti társaságot is.

A Ptk. 3:92 § (2) bekezdése társasági jogvitának minősíti

a) a gazdasági társaság és a tagja, vagy volt tagja közti, a társasági jogviszonyból eredő jogvitát, ide értve a társasági szervek által hozott határozatok bírósági felülvizsgálatának kezdeményezését;

b) a tagok társasági jogviszonyával kapcsolatos, egymással szemben keletkezett jogvitáját; és

c) a gazdasági társaság és a vezető tisztségviselő, vagy felügyelőbizottsági tag közötti, a vezető tisztségviselői, vagy a felügyelőbizottsági tagsági jogviszonyból eredő jogvitát.

A jogszabály lehetővé teszi, hogy a társasági jogi jogvitára a létesítő okiratban vagy a jogvitában érintett személyek megállapodásában választottbírói eljárást kössenek ki a felek.

Új szabályként került be a Ptk.-ba a 3:88 § (3) bekezdésében megfogalmazott az a rendelkezés, hogy a tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejthet ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti.

Az együttműködési kötelezettség szankciója többségi társaságnál a tag kizárásának intézménye, melynek szabályai lényegében a korábbiakhoz képest változatlanul maradtak.

## **2. A tag kizárása**

A gazdasági társaságok törvényes működésének egyik biztosítója a tagok viszonyának rendezettsége.

Az Ptk. 3:88 § (3) bekezdésében foglaltak alapján a gazdasági társaság tagjai egymással és a társasági szervekkel is kötelesek együttműködni, a tag tevékenységével sem veszélyeztetheti a társaság céljainak elérését.

A kizárás jogintézménye tehát a társaság érdekeit védő eljárás, melynek célja az, hogy a gazdasági társaság meg tudjon válni attól a tagjától, aki a társaság céljainak elérését tevékenységével vagy személyében veszélyezteti.

A Ptk. - a Gt. rendelkezéseivel egyezően - csak a bíróság határozata alapján engedi meg a gazdasági társaság tagjának kizárását.

A tag kizárása iránti eljárás jogkövetkezménye az, hogy a bíróság határozata alapján - a keresetnek való helyt adás esetén - a tagnak, akaratától függetlenül, a jövőre nézve megszűnik a tagsági jogviszonya a gazdasági társaságban.

### **2.1. Kizárási tilalmak**

A tag kizárásának tilalmát a Ptk. 3:107 § (2) bekezdése szabályozza; a kizárási tilalmaktól eltekintve a gazdasági társaságok többségénél a szabályok alkalmazhatók.

Kizárási per kétszemélyes társaságnál nem indítható. Ez a korábbi Gt. szabályhoz képest változatlanul maradt, azon helyzeteket elkerülendő, amikor a tagok egymást kölcsönösen kívánnák kizárni.

A Ptk. újítása, hogy nem a részvényes kizárását tiltja, hanem csak a nyilvánosan működő részvénytársaságok részvényesére terjeszti ki a tilalmat. A zártkörűen működő részvénytársaságok részvényese így a bíróság határozata alapján kizárható a társaságból.

Ennek indoka az lehet, hogy míg a nyilvánosan működő részvénytársaságoknál egyáltalán nem, addig a zártkörűen működő részvénytársaságoknál még fennállnak olyan személyegyesítő elemek, amelyek indokát adhatják a társaság céljainak elérését veszélyeztető részvényes kizárásának.

Nem zárható ki a gazdasági társaságból az a tag sem, aki a legfőbb szerv ülésén a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik. A társaság tagjai kisebbségét sem védi oly módon a törvény, hogy feljogosítaná a kisebbséget a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkező tag kizárására.

Amikor a társaság még csak előtársasági formában működik, szintén nincs mód kizárási per indítására.

## **2.2. A tag kizárására irányuló eljárás**

A Ptk. 3:108.§(1) bekezdése szerint a tag kizárása iránti kereset megindításához a társaság legfőbb szervének az összes tag legalább háromnegyedes szótöbbségével meghozott, a kizárás okát megjelölő határozata szükséges. A határozathozatal során tehát az összes tag háromnegyedét kell figyelembe venni és a korábbi szabályozással ellentétben nem elegendő a legfőbb szerv ülésén jelenlévők minősített többségének a határozata.

A legfőbb szervnek határozatát oly módon kell meghoznia, hogy a kizárással érintett tag ebben a kérdésben szavazati jogát nem gyakorolhatja, így az összes szavazatszámnál az ő szavazatát nem kell figyelembe venni.

A legfőbb szerv ülésére a kizárással érintett tagot meg kell hívni, vagy ülésen kívüli szavazásnál a határozattervezet részére meg kell küldeni.

A legfőbb szerv határozatát írásba kell foglalni és abban a kizárás okát konkrétan meg kell jelölni. Ettől a keresetlevél benyújtása után sem lehet eltérni, azaz keresetmódosításnak utóbb - más kizárási okra hivatkozással - nincs helye.

A tag kizárását a gazdasági társaság csak elhatározhatja, határozata azonban nem mondhatja ki az érintett tag kizárását, erre csak a bíróságnak van hatásköre.

### **2.3. A bíróság eljárása**

A tag kizárására irányuló keresetlevelet az alperes lakóhelye szerint illetékes törvényszéken kell előterjeszteni.

A kereset megindítására, a keresetlevél benyújtására a gazdasági társaság jogosult a kizárással érintett tag ellen, így felperesi pozícióban a gazdasági társaság, alperesi pozícióban a gazdasági társaság kizárással érintett tagja állhat.

Az eljárási illetéket a meg nem határozható pertárgyérték alapul vételével kell leróni.

A keresetet a legfőbb szerv határozatának meghozatalától számított 15 napos anyagi jellegű jogvesztő határidőn belül kell megindítani. A keresetlevélnek határidőn belül, legkésőbb a 15. napon - a bírósági hivatali munkaidő végét megelőzően - meg kell érkeznie a bírósághoz; a határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. Ebből következően a már meghozott társasági határozat alapján az igény hatályosan utóbb már nem terjeszthető elő, nincs azonban akadálya annak, hogy a társaság legfőbb szerve a kizárás kérdésében újabb határozatot hozzon és az abban megjelölt újabb kizárási ok alapján nyújtson be új keresetlevelet.

A kizárás feltétele annak megállapíthatósága, hogy a tagnak a gazdasági társaságban történő maradása a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyeztetné. Az új Ptk.

megfogalmazása - a Gt.-hez hasonlóan - általános, az elképzelhető eseteket nem lehetne felsorolni, a konkrét ügy a releváns körülmények figyelembe vételével dönthető el.

Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy nem kell a károsodás tényleges bekövetkezése a kereset megalapozottságához, szükséges azonban a veszélyeztetés, ami önmagában is elegendő a tag kizárásához.

Amennyiben az érintett tag a perindítást elhatározó társasági határozatot kívánja támadni jogsértésre hivatkozva, ezt csak a kizárás iránti perben teheti meg, a perindítást elhatározó határozat bírósági felülvizsgálata iránt külön per nem indítható, mivel az jelentősen késleltetné a kizárás kérdésében való döntéshozatalt.

Ha a perben a kizárandó tag sikeresen hivatkozik a határozat szabálytalanságára, a bíróság a kereset elutasításáról fog határozni. A bíróság a kizárást elhatározó és annak okát megjelölő legfőbb szervi határozat jogszerűségét hivatalból nem, csak erre irányuló alperesi indítvány esetén vizsgálja.

A perben a kizárandó tag tagsági jogviszonyának fennállása, illetve esetleges megszűnése alapkérdés, mivel a bíróság csak olyan személyt zárhat ki egy gazdasági társaságból, aki tagja a társaságnak.

Több bírósági határozat is rámutat arra, hogy az átruházó taggal szemben mindaddig helye van kizárási per megindításának, amíg az üzletrész társasággal szembeni hatályos átruházására nem került sor.

A Ptk. - szemben a Gt. 48.§-ával - a kizárási perre vonatkozó eljárási szabályokat nem tartalmazza.



A tag kizárása iránti perekre vonatkozó eljárási szabályokat a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.) 71/A §-a szabályozza, ami a gazdasági társaság és a szövetkezet tagjának kizárása iránti perek szabályairól szól.

A 71/A § (1) bekezdése rendelkezik akként, hogy a gazdasági társaság és a szövetkezet tagjának kizárása iránti perben a tárgyalást - ha egyéb intézkedésre nincs szükség - legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz történő érkezésétől számított 15. napra kell kitűzni.

Ugyanezen jogszabályhely rendelkezik akként, hogy a tag kizárása iránti kereset más keresettel nem kapcsolható össze, keresetváltogatásnak, viszontkereset előterjesztésének nincs helye.

A kizárási perben szünetelésnek, felfüggesztésnek, bírósági meghagyás kibocsátásának nincs helye; a felperes a keresettől a per bármely szakában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.

A felperes a perindítást elhatározó társasági határozatban foglaltakon kívül más kizárási okra a perben nem hivatkozhat.

A kizárási perben hozott jogerős ítélet ellen felülvizsgálat és perújítás nem kezdeményezhető.

A tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető és nem hozható döntés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről.

A bíróság a kizárandó tag tagsági jogait kérelemre a jogerős döntésig felfüggesztheti, ha a tagsági jogok gyakorlása a társaság súlyos érdeksérelmével járna. A felfüggesztés a tag nyereségre vonatkozó igényét azonban nem érinti.

A Ptk. 3:108 § (4) bekezdése azonban ezzel kapcsolatban új szabályként iktatja be, hogy a kizárandó tag tagsági jogainak bíróság általi felfüggesztése ideje alatt keletkezett kötelezettségek a felfüggesztés hatálya alatt álló tagot csak a tagok egymás közötti viszonyában nem terhelik. A társaság tartozásaiért azonban harmadik személlyel szemben ez a tag is köteles helyt állni. A Ptk. ezen rendelkezése változást jelent a korábban hatályban lévő Gt. 48. § (4) bekezdéséhez képest, mivel az úgy rendelkezett, hogy a felfüggesztés ideje alatt keletkezett tartozásokért a tagsági jogában felfüggesztett tag korlátlan felelőssége nem áll fenn. Ezzel szemben az új Ptk. szerint a kizárandó tag is köteles helytállni a hitelezőkkel szemben, a társaság belső viszonyaiban azonban mentesül a felelősség alól és részben sem köteles megtéríteni az egyetemleges adóstársai által a hitelezőknek kifizetett összegeket. Abban az esetben, ha a hitelező tőle hajtotta be követelését, akkor jogosult azt teljes egészében visszaigényelni a vele egyetemlegesen felelős többi tagtól.

A tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető és nem hozható döntés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről sem.

### **3. A jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálata**

A korábbi Gt. 45.-46. §-aiban szabályozott határozatok bírósági felülvizsgálatának lehetősége a jogi személyekre általánosan irányadó szabállyá vált a Ptk. 3:35. §-ának beiktatásával.

E rendelkezés szerint a jogi személy tagja, tagság nélküli jogi személy esetén az alapítói jogok gyakorlója, a jogi személy vezető tisztségviselője és felügyelő bizottsági tagja kérheti a bíróságtól a tagok, vagy az alapítók és a jogi személy szervei által hozott határozat hatályon kívül helyezését, ha a határozat jogszabálysértő, vagy a létesítő okiratba ütközik.

E rendelkezés nem tesz különbséget a határozatok megtámadására feljogosított személyek között a szerint, hogy milyen jellegű határozatok megtámadására jogosultak, ami azt jelenti, hogy bármely megtámadásra jogosult bármely határozat felülvizsgálatát kérheti a bíróságtól.

### 3.1. Az eljáró bíróság, perindítási határidő

A jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálata törvényszéki hatáskörbe tartoznak. Az eljárásra az alperes gazdasági társaság (jogi személy) székhelye szerinti törvényszék az illetékes.

A Ptk. 3:36. § (1) bekezdése rendelkezik a perindítási határidőről, ami eltérés a korábbi szabályozáshoz képest.

Kimondja, hogy a határozat hatályon kívül helyezése iránt attól az időponttól számított 30 napon belül lehet keresetet indítani a jogi személy ellen, amikor a jogosult a határozatról tudomást szerzett, vagy a határozatról tudomást szerezhette volna. A határozat meghozatalától számított egy éves, jogvesztő határidő elteltével per nem indítható.

A kereset benyújtására nyitva álló határidő az érintett határozatról való tudomást szerzéstől számított 30 nap, vagyis független a határozat meghozatalának időpontjától. A jogbiztonság azonban megköveteli, hogy valamely objektíve meghatározott határidőn túl, míg az ilyen esetlegesen jogszabálysértő módon meghozott határozatot se lehessen megtámadni és ez által a társaság működését adott esetben akadályozni. E szabályozás hátterében az áll, hogy a gazdasági társaság azon tagja, aki egy meghatározott, hosszabb időn belül nem ismeri meg a társaság valamely döntését, vélelmezhetően annak életében, működésében aktívan nem is vesz részt. Így a többi taggal szemben méltánytalan lenne, ha keresetindítási jogosultsága időbeli korlátozás nélkül fennállna. Ennek értelmében a határozat meghozatalától számított egy év elteltével még akkor sem nyújthat be keresetet az arra jogosult, ha az általa sérelmesnek vélt határozatot vele nem is közölték, vagy arról még tudomást sem szerzett.

Az új Ptk. a Gt. szabályaitól eltérően tehát hosszabb időtartamban határozza meg a perindítás jogvesztő jellegét, ami egy év a Gt. 45. § (3) bekezdése által korábban megállapított 90 napos jogvesztő határidővel szemben.

A szubjektív határidő időtartama nem változik, az továbbra is 30 nap marad. Azonban az új Ptk. szerint ez a határidő akkor is elkezdődik, amikor a jogosult a határozatról tudomást szerezhette volna.

Perindításra nem jogosult az, aki a határozat meghozatalához szavazatával hozzájárult, kivéve, ha tévedés, megtévesztés, vagy jogellenes fenyegetés miatt szavazott a határozat mellett.

Gazdasági társaságok esetében az ilyen típusú perekben felperes a társaságnak az a tagja lehet aki szavazatával nem járult hozzá a határozat meghozatalához, a felügyelő bizottság, mint testület kereset benyújtására nem jogosult, a felügyelőbizottsági tagok azonban igen, alperesi oldalon a gazdasági társaság áll perben.

A pert akkor is a gazdasági társaság ellen kell megindítani, ha a támadott határozatot nem a legfőbb szerv, hanem a társaság valamely más szerve hozta. A gazdasági társaságot a perben a vezető tisztségviselő képviseli.

Ha a határozatot a gazdasági társaság vezető tisztségviselője támadja meg és a társaságnak nincs más olyan vezető tisztségviselője, aki a társaság képviseletét elláthatná, a perben a gazdasági társaságot a felügyelő bizottság által kijelölt felügyelőbizottsági tag képviseli. Ha a gazdasági társaságnak nincs felügyelőbizottsága, vagy a felügyelőbizottság valamennyi tagja felperesként perben áll, a bíróság a gazdasági társaság perbeli képviseletére ügygondnokot rendel ki.

A per tárgya a gazdasági társaság határozatának bírósági felülvizsgálata.

E perekben a keresetlevél beérkezését követően a bíróságnak elsőként azt kell vizsgálnia, hogy a Ptk.-t, avagy a Gt.-t kell-e alkalmaznia, azaz a határozat meghozatalnak időpontjában a társaság áttért-e a Ptk. szabályaira.

A határozat megtámadására kizárólag akkor kerülhet sor, ha az jogszabálysértő, vagy a létesítő okiratba ütközik, érdeksérelemre hivatkozással a kereset indításnak nincs alapja.

Ezért a felperesnek a keresetlevelében meg kell jelölnie azt a jogszabályi rendelkezést, illetve a létesítő okirat azon pontját, amelyet a megtámadott határozat sért.

Nincs helye a határozat felülvizsgálatának akkor sem, ha a gazdasági társaság egy kötelezően meghozandó határozat meghozatalát mulasztotta el, ilyen esetben ugyanis nincs olyan határozat, amelynek a hatályon kívül helyezését lehetne kérni. Ebben az esetben a sérelem orvoslására nem a határozat felülvizsgálata iránti per, hanem a törvényességi felügyeleti eljárás szolgálhat.

A határozat hatályon kívül helyezése iránti per megindításának a határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs. A bíróság azonban indokolt esetben a felperes kérelmére a határozat végrehajtását felfüggesztheti. A felfüggesztést elrendelő végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

A perben bírósági meghagyás nem bocsátható ki.

Ha a bíróság megállapítja, hogy a határozat jogszabályt sért, vagy a létesítő okiratba ütközik, a határozatot hatályon kívül helyezi és szükség esetén új határozat meghozatalát rendeli el.

Új rendelkezésként vezeti be a Ptk.3:37. § (3) bekezdése, hogy ha a jogszabálysértés, vagy a létesítő okiratba ütközés nem jelentős és nem veszélyezteti a gazdasági társaság jogszerű működését, a bíróság a jogsértés tényét állapítja meg. Ebben az esetben a bíróság ítéletének hatálya csak a perben álló személyekre terjed ki.

Abban az esetben azonban, ha a bíróság a határozatot hatályon kívül helyezi, ítéletének hatálya a határozat felülvizsgálatának kezdeményezésére jogosult, de perben nem álló más személyekre is kiterjed.

A bíróság határozata ellen a Pp. általános szabályai alapján fellebbezésnek, felülvizsgálatnak és perújításnak is helye van.

Összességében elmondható, hogy ez a pertípus nem a jogi személy döntéshozatalának bírósági ítélettel való helyettesítését célozza, hanem kizárólag a határozatok jogsértő volta esetén vehető igénybe. Célja a jogsértő, vagy a létesítő okiratba ütköző határozatok bíróság általi hatályon kívül helyezése.

Amennyiben a bíróság csupán a jogsértés tényét állapítja meg, ez esetben mellőzi a határozat hatályon kívül helyezését.

Az eljárási illetéket - a kizárási perhez hasonlóan - a meg nem határozható pertárgyérték alapul vételével kell leróni.

A gazdasági társaság ellen benyújtott kereseti kérelemben hivatkozni kell arra, hogy a felperes álláspontja szerint a sérelmezett határozat mely jogszabály rendelkezéseibe, illetve adott esetben a létesítő okirat mely előírásaiba ütközik.

A társasági határozat felülvizsgálata iránt indított pernek az esetlegesen ugyanezen határozatra alapozott, a cégbírósághoz benyújtott változás bejegyzési kérelem alapján induló eljárásra nincs halasztó hatálya, vagyis a változás bejegyzési kérelmet a cégbíróság elbíráhatja, az annak megfelelő végzést meghozhatja. Ez utóbbi alól kivétel, ha a bíróság a határozat végrehajtását határozatával felfüggeszti.

**Felhasznált irodalom:**

- 2013. évi V. törvény (Ptk.)
- Kommentár
- Magyar Igazságügyi Akadémián elhangzott előadás anyaga
- a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény